

För kännedom: Kommunfullmäktige, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.

Förstudie om kvalitet inom gymnasieskolan

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna har genomfört en förstudie i syfte att utgöra underlag för revisorernas kommande bedömning om en fördjupad granskning av huruvida gymnasieskolans kvalitet är tillräcklig. Förstudien har som en del i detta kartlagt kvalitetsaspekter utifrån utgångspunkterna resultat, processer och resurser.

Resultatet från externa utvärderingar av gymnasieskolans arbetssätt visar att kommunens förutsättningar, styrning och utveckling av utbildningen följer aktuella föreskrifter. Här noteras dock att Skolinspektionens tematiska kvalitetsgranskning under 2021 synliggjort att elever vid yrkesprogrammen har en låg reell möjlighet till grundläggande behörighet. Det poängteras att eleverna åläggs ett stort ansvar för att tillgodogöra sig kurser för den grundläggande behörigheten. Vid jämförelse mellan åren, för samtliga program i kommunen, noteras dock en ökning av andelen behöriga elever i Upplands-Bro kommun undantaget läsåret 2020/2021 där andelen sjunker till strax under 2018/2019 års nivå.

I granskat enkätunderlag noteras att kommunen mäter generellt bättre i relation till jämförbara kommuner men relativt lågt i relation till riket. Särskilt inom områdena studiero och lärare som uppmuntrar eleverna noteras låga resultat.

Vid kostnadsjämförelser mäter kommunen lågt såväl historiskt som vid jämförelse med övriga kommuner. Det noteras att kommunen har högst kostnader för lärverktyg i urvalet. Nettokostnadsavvikelsen visar dock att Upplands-Bro kommun har ett lägre kostnadsläge än statistiskt förväntat. Samtidigt har kommunen en hög lärartäthet och behörigheten är främst sedan 2020 och 2021 i linje med jämförbara kommuner.

Sammantaget innebär huvudmannens ansvar bland annat att fördela resurser och organisera verksamheten samt systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla verksamheten. Här framgår av underlaget att uppföljningen sker löpande via verksamhetsuppföljning, om än primärt via årliga SKA-rapporter.

Med utgångspunkt i förstudiens slutsatser är det vår bedömning att en fördjupad granskning av kommunens kvalitetsarbete inte är nödvändig under 2022. De rekommendationer som Skolinspektionen lämnat bör dock följas upp. Det kan därmed finnas skäl att framgent följa huvudmannens styrning i arbetet.

Revisionen överlämnar härmed rapporten till berörd nämnd för kännedom.

För Revisorerna i Upplands-Bro kommun

Roger Gerdin

Thomas Ljunggren

Bilaga: Revisionsrapport nr 7/2021 – Förstudie om kvalitet inom gymnasieskolan

Upplands-Bro kommun

Förstudie om kvalitet inom gymnasieskolan

Innehåll

1. Inledning.....	2
1.1. Bakgrund.....	2
1.2. Syfte.....	2
1.3. Ansvarig nämnd och avgränsning.....	2
1.4. Genomförande och avgränsning.....	2
1.5. Gällande föreskrifter.....	2
2. Statistiska jämförelser med andra kommuner.....	3
2.1. Skolinspektionen har identifierat utvecklingsområden men kommunen mäter bättre än jämförbara kommuner i elevers upplevelse av stöd i skolarbetet.....	4
2.2. Den grundläggande behörigheten har ökat men elevernas studiero kan stärkas...	6
2.3. Gymnasieverksamheten bedrivs till låga kostnader.....	8
2.4. Personalresurser.....	9
3. Huvudmannarrapporter.....	10
3.1. Analysen sker i kvalitetsrapporterna.....	10
3.2. Mål- och tertialuppföljning redogör för resultatet i korthet.....	10
3.3. Covid-19 har delvis påverkat studieresultatet.....	10
4. Sammanfattande iakttagelser.....	11
5. Bilaga 1.....	12
Källförteckning.....	12

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Skolan ska vara likvärdig och alla elever har enligt skollagen rätt till en utbildning av hög kvalitet. Skolan ska dessutom arbeta för att kompensera för elevers olika bakgrund och förutsättningar. Huvudmannen, d.v.s. gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, har det övergripande ansvaret för att verksamheten i gymnasieskolan uppfyller alla lagar, förordningar och föreskrifter. Huvudmannen ska arbeta kontinuerligt och långsiktigt för att inom väsentliga områden utveckla och förbättra utbildningen i grundskolan, i syfte att säkerställa likvärdighet och kvalitet.

För att kunna ta ställning till om fördjupad granskning av gymnasieskolans kvalitet har revisionen beslutat att genomföra en kartläggande förstudie. Förstudien ämnar kartlägga relevanta kvalitetsaspekter av gymnasieverksamheten i relation till tidigare år samt andra jämförbara kommuner. Kvalitetsbegreppet kommer att mätas utifrån tre utgångspunkter: resurser, processer och resultat.

1.2. Syfte

Förstudien syftar till att kartlägga gymnasieskolans kvalitet i relation till tidigare år samt andra jämförbara kommuner:

- ▶ Vilket är resultatet från externa utvärderingar av gymnasieskolans arbetssätt?
  - I kartläggningen ingår bland annat Skolinspektionens senaste tillsyn samt resultat från enkätundersökningar som avser skolverksamhetens arbetssätt.
- ▶ Vilka resultat uppnår gymnasieskolan?
  - I kartläggningen ingår bland annat andel elever med grundläggande behörighet och elevers uppfattning om trygghet och studiero.
- ▶ Hur stora resurser läggs på gymnasieskolan?
  - I kartläggningen ingår bland annat statistik av kostnad/elev, nettokostnadsavvikelse samt andel lärare med lärarlegitimation.

1.3. Ansvarig nämnd och avgränsning

Förstudien avser gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Förstudien omfattar den kommunala gymnasieskolan, men inte gymnasiesärskolan.

1.4. Genomförande och avgränsning

Förstudien har genomförts genom dokumentstudier och bearbetning av statistik. Kvaliteten i skolverksamheten har jämförts över tid samt i relation till fyra jämförbara kommuner.

Urval av jämförbara kommuner presenteras i avsnitt 2. Jämförelser över tid och med jämförbara kommuner sker i den mån det finns tillgänglig statistik för tidsperioden. I tid avgränsas förstudien till offentligt tillgänglig statistik för 2017–2021.

Utbildningschef och verksamhetschef för grundskola och gymnasium har beretts tillfälle att faktagranska rapporten. Slutsatser och bedömning ansvarar EY för.

1.5. Gällande föreskrifter

Föreskrifter för skolverksamheten tydliggörs av skollagen (2010:800), gymnasieförordningen (2010:2039), läroplan för gymnasieskolan (GY11) samt Skolverkets stödmaterial.

Skollagen tydliggör att kvalitetsarbetet ska ske på både enhetsnivå och huvudmannanivå. På enhetsnivå är det av vikt att såväl lärare som elever och vårdnadshavare medverkar. Huvudmannens ansvar innebär bland annat att fördela resurser och organisera verksamheten samt systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla verksamheten.¹ Förstudiens fokus avser denna nivå, d.v.s. huvudmannanivån.

Nationella mål i skollagen och andra föreskrifter ska utgöra fokus för det kvalitetsarbete som bedrivs. Mål & riktlinjer för verksamheten framgår även av gymnasieskolans läroplan. I gymnasieförordningen tydliggörs att elever ska erbjudas de kurser som krävs för att nå grundläggande behörighet. Skolverkets stödmaterial innehåller verktyg för hur det systematiska kvalitetsarbetet ska genomföras.

Formellt är det kommunfullmäktige som är huvudman och har det yttersta ansvaret för skolverksamheten. Kommunfullmäktige har via reglemente utsett gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden för att operativt fullgöra huvudmannauppgiften. Vid hänvisningar till huvudmannen avses därför alltid nämnden i avsnitten som följer.

2. Statistiska jämförelser med andra kommuner

Jämförbara kommuner har valts utifrån Sveriges Kommuner och Regioners kommungruppsindelning.²

Följande urvalskriterier har använts:

- ▶ Pendlingskommun nära storstad
- ▶ Liknande kommuner socioekonomi³

Socioekonomiska förutsättningar har inkluderats som urvalskriterium då resultatskillnader i skolan ofta förklaras som en konsekvens av elevernas olika socioekonomiska bakgrund och skolsegregation. Enkelt förklarar tenderar elever som går på skolenheter med en fördelaktig socioekonomisk bakgrund generellt få bättre resultat, även om hänsyn tas till elevens socioekonomiska bakgrund. För att kunna göra resurs- och resultatjämförelser mellan kommunerna har detta ansetts vara ett väsentligt kriterium.⁴ Hänsyn har även tagits till kommunstorlek sett till invånarantal.

Mot bakgrund av ovan har Upplands Väsby kommun, Sigtuna kommun, Haninge kommun och Järfälla kommun valts ut som jämförbara kommuner. Såväl Haninge kommun som Järfälla kommun är större kommuner sett till invånarantal men omfattas av urvalskriterierna.

Inledningsvis presenteras antalet elever i kommunal gymnasieskola för de fem kommunerna. Statistiken är hämtad från Skolverkets databas (Siris). Vid jämförelse mellan åren noteras marginella skillnader i elevantal, varför det enbart framgår för 2021 i tabellen nedan. Elevantalet syftar främst till att bidra till en uppfattning om storlek på den gymnasiala verksamheten i respektive kommun i kommande jämförelser.

¹ Se bl.a. 2 kap. 8–8b § skollagen samt 1 kap. 4, 8 & 9 §§ skollagen.

² Kommungruppsindelningen används för att underlätta jämförelser och analyser i olika statistiska sammanhang. Indelningen består av totalt nio grupper fördelade på tre huvudgrupper, där kommunerna grupperats utifrån vissa kriterier som tätortsstorlek, närhet till större tätort och pendlingsmönster. Dataunderlaget är hämtat från SCB:s olika databaser.

³ Liknande kommuner/regioner Socioekonomi bygger på ohälsotal, utrikes födda, utbildningsnivå, förvärvsarbete och medianinkomst samt andel unga respektive äldre i befolkningen. Liknande kommuner beräknas varje år, baserat på data för det angivna året.

⁴ Se t.ex. Statistiska centralbyrån, 2020, *Uppväxtvillkor för barn med utländsk bakgrund*

Kommunal gymnasieskola	Antal elever 2021
Upplands-Bro kommun	915
Upplands Väsby kommun	534
Sigtuna kommun	1 052
Haninge kommun	2 313
Järfälla kommun	890

Tabell 1: Antalet elever i den kommunala gymnasieskolan, mätt oktober 2021, källa: Skolverket (Siris)

Sett till elevantal är den kommunala gymnasieverksamheten liknande i storlek. Haninge kommun, som också är den största kommunen i urvalet, sticker ut med flest antal elever. Järfälla kommun, som har mer än dubbelt så många invånare som Upplands-Bro kommun, har en liknande storlek för den kommunala gymnasieverksamheten sett till elevantal.

2.1. Skolinspektionen har identifierat utvecklingsområden men kommunen mäter bättre än jämförbara kommuner i elevers upplevelse av stöd i skolarbetet

För vald tidsperiod har Skolinspektionen genomfört inspektion av den gymnasiala verksamheten i Upplands-Bro kommun vid två tillfällen.⁵

I maj 2019 visar beslutsunderlaget att det vid tillsynen "inte har framkommit annat" än att Upplands-Bro kommun uppfyller författningarnas krav inom de bedömningsområden som har granskats och som rör kommunens gymnasieskola. Bedömningsområdena avser "Förutsättningar för utbildningen" samt "Styrning och utveckling av utbildningen".

Under 2021 genomfördes en tematisk kvalitetsgranskning av elevers reella möjligheter till grundläggande behörighet vid yrkesprogram. Upplands-Brogymnasiet var en del av den tematiska kvalitetsgranskningen.⁶ De tematiska kvalitetsgranskningarna ger en mer nyanserad återkoppling till skolorna med utvecklingsområden och rekommendationer. I den mån allvarliga missförhållanden uppdagas kan det leda till tillsyn. Så har inte skett under 2021.

Vid kommunens yrkesprogram går ca 284 av de 915 elever som går vid kommunal gymnasieskola totalt.⁷ Inspektionen ledde inte till tillsyn men Skolinspektionen bedömde att eleverna vid Upplands-Brogymnasiet i låg utsträckning har reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet.

Identifierade utvecklingsområden och rekommendationer:

- ▶ se till att alla elever får information och vetskap om möjligheten till individuell vägledning före valet av behörighetsgivande kurser,
- ▶ se över skolans organisering av behörighetsgivande kurser, följa upp och analysera skillnader mellan olika yrkesprogram och mellan olika elevgrupper.

⁵ För avsnitt om Skolinspektionens inspektion sker inte jämförelser med övriga kommuner.

⁶ De kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola, och som inte ingår i de flesta yrkesprogram, är svenska 2 och 3, alternativt svenska som andraspråk 2 och 3, samt engelska 6. Dock ingår svenska 2/svenska som andraspråk 2 i de programgemensamma ämnena på vård- och omsorgsprogrammet och barn- och fritidsprogrammet och engelska 6 på hotell- och turismprogrammet.

⁷ Följande yrkesprogram erbjuds: bygg- och anläggningsprogrammet, barn- och fritidsprogrammet, fordon- och transportprogrammet samt handel- och administrationsprogrammet

I beslutsunderlaget redogörs för intervjuer med elever där det framgår att de kan, om de anser sig ha behov och tar initiativ till det, få individuell vägledning från studie- och yrkesvägledaren. Elever uppgav dock att de inte kände till att de hade en möjlighet till individuell vägledning inför val av studieväg och därför inte heller hade sökt upp studie- och yrkesvägledaren.

Avseende skolans organisering av behörighetsgivande konstateras det att alla har möjlighet att läsa behörighetsgivande kurser men att förutsättningarna ser olika ut. De kurser som väljs att läsas som t.ex. utökat program är schemalagda sist under skoldagen för att alla ska ha en möjlighet att delta. Dock uppges avståndet mellan platsen där yrkeslektioner och behörighetsgivande lektioner bedrivs vara för långt för att eleverna ska hinna i tid. Elever behöver därför lämna APL-platser⁸ tidigare för att hinna till lektionerna i de behörighetsgivande kurserna. Gymnasieskolan har dock uppmärksammat detta och erbjuder digitala lösningar. Skolinspektionen påpekar dock att det åläggs ett stort ansvar på respektive elev.

Det sker inte heller någon samlad uppföljning eller analys av varför elever väljer respektive inte väljer att läsa kurser som ger grundläggande behörighet till högskola. Antalet elever som läser behörighetsgivande kurser och antalet elever som fullföljer sin examen följs upp inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet (se avsnitt 3).

Utöver regelbunden tillsyn genomför Skolinspektionen en enkät, "Skolenkäten" vartannat år. Alla elever i år 2 på gymnasiet besvarar denna. Resultat från enkäterna presenteras nedan samt i avsnitt 2.2. då enkäterna berör flera av gymnasieskolans områden.

Varje resultat är markerat med en röd, gul eller grön färg. Färgbedömningen är hämtad från Koladas verktyg⁹ och visar hur resultaten förhåller sig vid jämförelse med alla kommuner. De 25 % bästa resultaten får grön färg, de 25 % sämsta får röd färg och de resterande 50 % i mitten får gul färg. Färgerna indikerar därmed egentligen inte huruvida resultatet är dåligt i sig, utan enbart hur resultatet förhåller sig till andra kommuner.

Nedan presenteras resultatet på frågor i vilken mån elever upplever att de blir uppmuntrande och får stöd och hjälp med skolarbetet. Valda kommuner har medverkat i olika hög grad vid olika läsår varför det är svårt att göra jämförelser mellan åren.

	Mina lärare förklarar vad vi ska göra i skolarbetet så att jag förstår, positiva svar, andel (%)		Mina lärare uppmuntrar oss elever att reflektera över vad vi hör och läser, positiva svar, andel (%)		Mina lärare hjälper mig i skolarbetet när jag behöver det, positiva svar, andel (%)	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020

⁸ APL står för det arbetsplatsförlagda lärandet på gymnasieskolans yrkesprogram

⁹ Kolada är en kommun- och regiondatabas där det går att följa kommunernas och regionernas verksamheter från år till år.

Upplands-Bro	84,1	79,2	68,7	61,4	88,2	88,4
Upplands Väsby	76,3	69,7	58,8	67,9	80,9	74,3
Sigtuna	77,8	ET	69,3	ET	83,6	ET
Haninge	79,6	80,3	66	63,8	82,8	83
Järfälla	75,5	ET	63,9	ET	81	ET

Tabell 2: Tillgängligt resultat skolenkät för perioden 2017-2021, ET* i tabellen ovan betyder Ej tillämpligt, då det saknas resultat för kommunen valt år. Källa: Kolada¹⁰

Tabell 2 visar att elever i Upplands-Bro i högre grad än i jämförbara kommuner upplever att de blir uppmuntrande och får stöd och hjälp med skolarbetet. Bäst resultat noteras för indikatorn "Mina lärare hjälper mig i skolarbetet när jag behöver det" där kommunen placerar sig bland de 50 % av landets kommuner som befinner sig i mittenspannet. Lägst resultat noteras för "Mina lärare uppmuntrar oss elever att reflektera över vad vi hör och läser" där kommunen är bland de 25 % med lägst resultat av landets kommuner.

2.2. Den grundläggande behörigheten har ökat men elevernas studiero kan stärkas

Kommun	Läsåret 2017/2018	Läsåret 2018/2019	Läsåret 2019/2020	Läsåret 2021/2022
Upplands-Bro	83,4	84	85,7	87,0
Upplands Väsby	72,1	70,2	66,4	69,1
Sigtuna	97,2	99,5	98,6	98,7
Haninge	79,3	75,9	79,5	80,3
Järfälla	73,5	71,6	74,2	73,3

Tabell 3: Andelen elever av avgångselever som uppnår gymnasieexamen, källa: Skolverket (Siris)

I tabellen ovan synliggörs andelen elever, av samtliga avgångselever, som uppnår examen, d.v.s. en yrkesexamen eller en högskoleförberedande examen.¹¹ Jämförelsen visar att Upplands-Bro har en högre andel elever som uppnår examen än samtliga kommuner i urvalet undantaget Sigtuna kommun.

I gymnasieförordningen tydliggörs vidare att samtliga elever ska erbjudas de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola och universitet. I tabellen nedan redovisas andelen elever av samtliga avgångselever för respektive läsår som tar examen med en grundläggande behörighet. Statistiken beaktar inte vilken typ av program som erbjuds för respektive kommun. För vissa kommuner kan det finnas en högre andel elever som läser program där kurserna för grundläggande behörighet ingår i programmen.¹²

¹⁰ Andelen: Antal elever som angivit något av alternativen "stämmer helt och hållet" eller "stämmer ganska bra" som svar på påståendet, dividerat med det totala antalet elever som svarat på enkäten.

¹¹ Elever med en yrkesexamen och godkänt i svenska 2 & 3 eller svenska som andraspråk 2 & 3 samt engelska 6 har också grundläggande behörighet till högskolan. I flera av yrkesprogrammen ingår inte kurser för grundläggande behörighet. Eleverna kan läsa detta som utökad program.

¹² I Upplands-Bro ingår svenska 2/svenska som andraspråk 2 i de programgemensamma ämnena på vård- och omsorgsprogrammet och barn- och fritidsprogrammet och engelska 6 på hotell- och turismprogrammet.

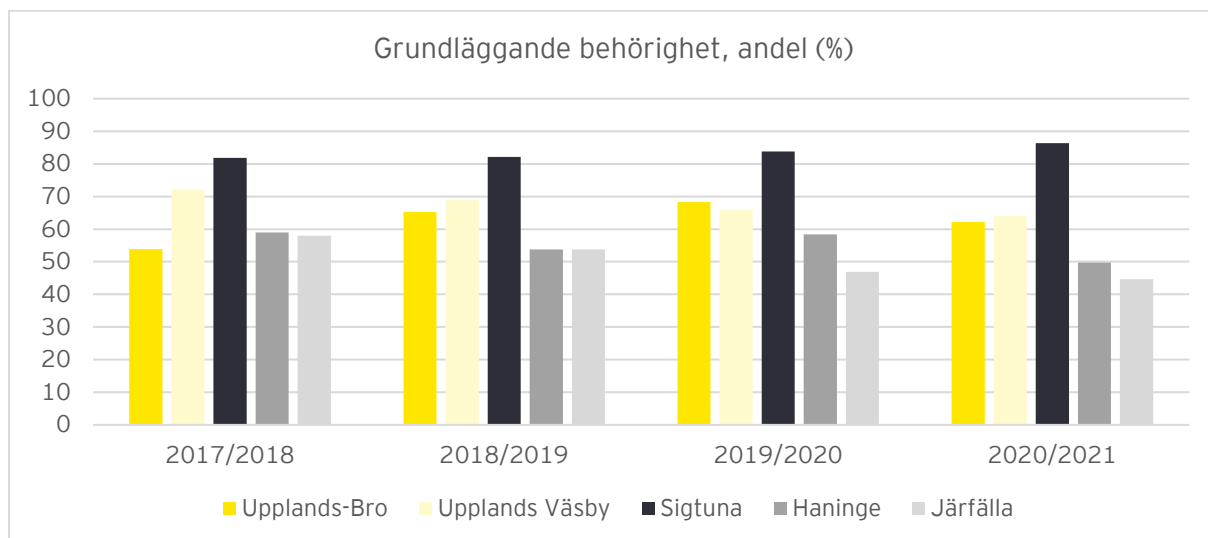

Diagram 1: Andel (%) elever med grundläggande behörighet till universitet och högskola, källa: Skolverket (Siris)¹³

I diagrammet synliggörs att andelen elever med grundläggande behörighet är lägst i Upplands-Bro för läsåret 2017/2018. För övriga läsår är andelen elever med grundläggande behörighet lägre vid Upplands-Bro Gymnasium än för elever vid den kommunala gymnasieskolan i Sigtuna kommun och Upplands Väsby kommun.

Vid jämförelser mellan åren ökar dock andelen behöriga elever i Upplands-Bro kommun för samtliga läsår undantaget läsåret 2020/2021. Andelen elever med grundläggande behörighet 2020/2021 är fler än 2017/2018, men lägre än för övriga läsår. Denna utveckling noteras för samtliga kommuner undantaget Sigtuna där behörigheten har en jämn nivå samtliga år i urvalet.

Tabellen nedan följer samma färgbedömningssystem som beskrivet i avsnitt 2.1 ovan. Fokusområde avser elevers upplevda trygghet och studiero.

Kommun	Jag känner mig trygg i skolan, positiva svar, andel (%).		Jag har studiero på lektionerna, positiva svar, andel (%)		Jag vet vem på skolan jag kan prata med om någon har varit elak mot en elev, positiva svar, andel (%).	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Upplands-Bro	84,1	81,6	ET	60,4	73,3	75,4
Upplands Väsby	74,0	68,8	58,8	ET	64,1	79,8
Sigtuna	81,3	ET	65,8	ET	75,6	ET
Haninge	80,6	77,9	62,6	71,7	70,0	72,0
Järfälla	79,6	ET	ET	ET	69,0	ET

Tabell 4: Tillgängligt resultat skolenkät för perioden 2017-2021, ET* i tabellen ovan betyder Ej tillämpligt, då det saknas resultat för kommunen valt år. Källa: Kolada¹⁴

¹³ Uppgiften är beräknad utifrån samtliga avgångselever från respektive program. En gymnasieexamen från ett högskoleförberedande program ger grundläggande behörighet till högskola. En yrkesexamen ger inte automatiskt grundläggande behörighet, men kan kompletteras med behörighetsgivande kurser. Dessa kurser är: svenska 2 och 3 alternativt svenska som andraspråk 2 och 3, samt engelska 6.

¹⁴ Andelen: Antal elever som angivit något av alternativen "stämmer helt och hållet" eller "stämmer ganska bra" som svar på påståendet, dividerat med det totala antalet elever som svarat på enkäten.

Av tabell 4 ovan framgår att Upplands-Bro kommun, i likhet med jämförbara kommuner, nästan enbart mäter bland de 25 % med lägst resultat i riket för samtliga frågor och år. Högst andel elever med positiva svar noteras för "Jag känner mig trygg i skolan" där över 80 % angett att de känner sig trygga vid båda uppföljningarna. Under 2020 är det ca 60 % som upplever studiero vid lektionerna.

2.3. Gymnasieverksamheten bedrivs till låga kostnader

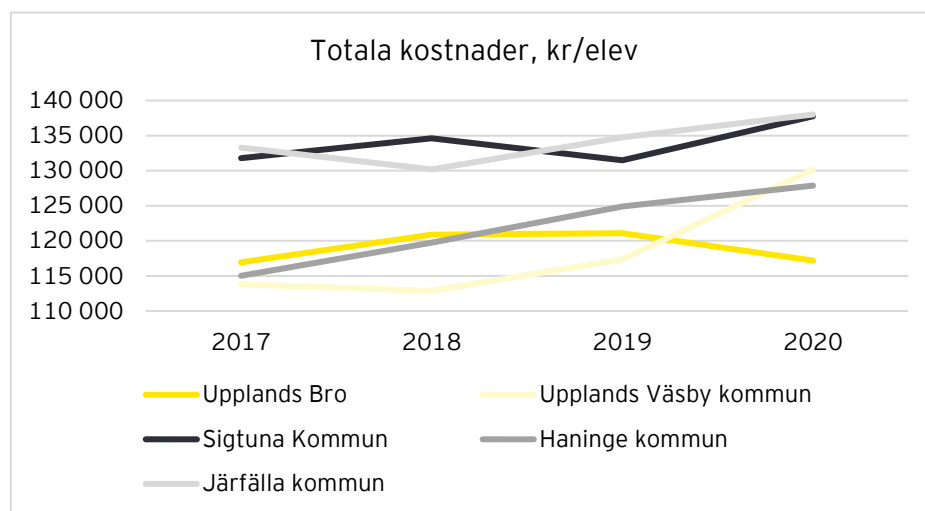

Diagram 2: Totala kostnader för den kommunala gymnasieskolan, kr/elev, källa: Kolada.

I tabellen ovan visas totala kostnader per elev för den kommunala gymnasieskolan. Kommunens kostnadsutveckling per elev i gymnasieskolan är lägre såväl vid en historisk jämförelse som vid jämförelse med kommunerna i urvalet. Kostnader som ingår är lokaler och inventarier, måltider, elevhälsa, undervisning, lärverktyg. Dessutom finns en post för övriga kostnader.¹⁵ Vid en jämförelse för respektive kostnad noteras att kommunen mäter lägst eller bland de som mäter lägst inom alla kostnader under alla år förutom lärverktyg och undervisning.

Under 2017 och 2018 har kommunen näst högst kostnader för undervisningen, där enbart Sigtuna kommuns kostnader är högre. För 2019 och 2020 sjunker dock kostnaderna och år 2020 har kommunen lägst kostnader för undervisningen i urvalet. Det noteras att kommunen har högst kostnader för lärverktyg, det gäller för samtliga år.¹⁶

Nettokostnadsavvikelsen i diagrammet nedan synliggör skillnaden mellan nettokostnad och referenskostnad för kommunerna i urvalet. Nettokostnaden är den faktiska kostnaden för gymnasieskolan. Referenskostnaden bygger på kostnadsutjämnings¹⁷ och indikerar vad respektive verksamhet borde ha för nettokostnad (enligt kostnadsutjämningsystemet). För gymnasieskolan bygger referenskostnaden bl.a. på nettokostnaden för gymnasieskola i riket, andelen 16-18-åringar i kommunen, elevernas programval samt antaganden om merkostnader för små skolor, skolskjuts och inackorderingsbidrag.

¹⁵ Skolskjuts ingår inte. Kostnaden för kommuner i gymnasieförbund redovisas inte, då merparten av kostnaden för dessa redovisas som köpt verksamhet.

¹⁶ Avser såväl läroböcker som digitala verktyg, löner och administrationskostnader.

¹⁷ Kostnadsutjämnings ska utjämna strukturella kostnadsskillnader beroende på demografi, invånarnas behov och produktionsvillkor (exempelvis löner och geografi). Det är ett relativt system: den egna kommunens behov jämförs med medelkommunens. Systemet går således alltid jämnt upp. Grundtanken är att alla kommuner (och regioner) ska ha samma ekonomiska förutsättningar.

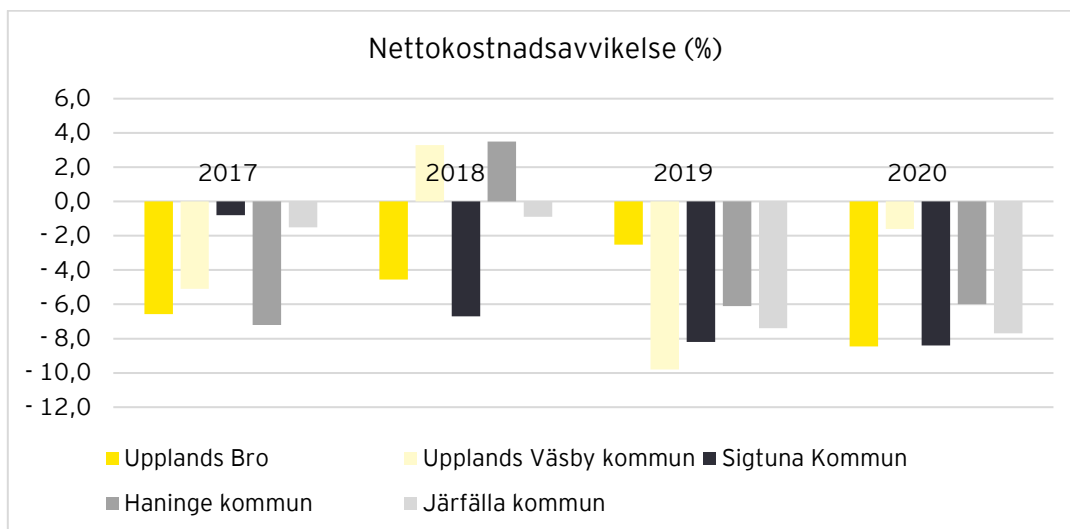

Diagram 3: Nettokostnadsavvikelse i procent, ett värde runt noll följer statistik förväntan.¹⁸ Källa: Kolada

Ett positivt värde indikerar ett högre kostnadsläge än statistiskt förväntat. Ett högt värde kan spegla en hög ambitionsnivå och/eller en låg effektivitet i verksamheten.

Upplands-Bro har lägst eller näst lägst värde för samtliga år med undantag för 2019. Ett negativt värde innebär att kommunen har ett lägre kostnadsläge än statistiskt förväntat. För att tydliggöra innebörden av diagrammet kan det noteras att för Upplands-Bro kommun motsvarar det procentuella värdet om -8,5 % under 2020 cirka - 13 mkr (mot förväntan). Detta kan jämföras med nämndens totala kostnader om 285 mkr, varav 128 mkr i driftsbudget.¹⁹ För 2021 är motsvarande kostnader 285 mkr och 133,7 mkr.

2.4. Personalresurser

I tabellen nedan presenteras lärartäthet, d.v.s. antal elever per lärare samt andelen (%) lärare med lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne i gymnasieskolan.

Kommun	2017		2018		2019		2020		2021	
	Leg. behöriga	Antal elever/lärare	Leg. behöriga	Antal elever/lärare	Leg. behöriga	Antal elever/lärare	Leg. behöriga	Antal elever/lärare	Leg. behöriga	Antal elever/lärare
Upplands-Bro	74,5 %	13	78,9 %	14	82,5 %	12,9	86 %	13,4	79,4 %	13,4
Upplands Väsby	90 %	14,1	81,4 %	15,6	88,1 %	14,7	87,3 %	14,4	73,1 %	13,8
Sigtuna	93,7 %	10,5	91,3 %	13,7	90 %	13,2	83,3 %	13,5	73 %	13,5
Haninge	88,5 %	14,2	90,7 %	13,8	89,3 %	13,5	92,7 %	14	78,2 %	14
Järfälla	91,7 %	12,7	92,7 %	12,1	89,2 %	13,3	91,8 %	11,8	88 %	11,8

Tabell 5: Lärartäthet och lärare med lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne, andelen avser årsarbetare, kommunal gymnasieskola.²⁰ Källa: Skolverket (Siris).

Av tabellen framgår att andelen legitimerade lärare med behörighet i minst ett ämne ökar mellan åren för Upplands-Bro kommun.

¹⁸ Från och med 2019 beräknas nettokostnadsavvikelse annorlunda än föregående med anledning av förändringar i kostnadsutjämnningen. Detta påverkar jämförbarheten mellan åren.

¹⁹ Kostnader - intäkter. För 2019 är det -3 mkr, -6 mkr för 2018 samt -8 mkr för 2017.

²⁰ Med årsarbetare avses alla som är månadsanställda och vikarier uppräknat till 40 timmar per vecka. Elevasistenter, timvikarier eller anställda kortare tid än en månad ingår inte.

Vid jämförelse med övriga kommuner noteras att kommunen för 2020 och 2021 har en behörighetsnivå som motsvarar jämförbara kommuner. Järfälla kommun och Haninge kommun sticker ut med en något högre behörighetsgrad.

Ser vi istället till lärartätheten, antal elever per lärare, är kommunen i linje med eller har färre elever per lärare vid jämförelse med övriga kommuner, d.v.s. har en hög lärartäthet.

3. Huvudmannarapporter

Inom ramen för förstudien har nämndens verksamhetsberättelser, tertialrapporter och kvalitetsrapporter, så kallade SKA-rapporter, granskats. Nedan redovisas identifierade iakttagelser i korthet.

3.1. Analysen sker i kvalitetsrapporterna

Upplands-Brogymnasiet tar årligen fram en plan för det systematiska kvalitetsarbetet (SKA-plan). Planen utgår från läroplanen. Avstämning av SKA-planen sker därefter minst en gång per år och då tas en SKA-rapport fram. Mottagna SKA-rapporter för läsåren 2017/2018-2020/2021 följer alla samma struktur. I rapporterna synliggörs identifierade trender, analyser och bedömningar utifrån resultat från skolenkäten, personalresurser, måluppfyllelse och elevantal. Jämförelser sker i viss mån även mellan flickor och pojkar.

För respektive avsnitt lämnas en kommentar av huvudmannen²¹ som antingen utvidgar eller fastställer kommande års fokusområden. Här kan behov som elevplatser och rekryteringsplaner synliggöras. SKA-rapporterna följs upp och beslutas av nämnden.

3.2. Mål- och tertialuppföljning redogör för resultatet i korthet

Nämnden följer därtill upp en del nyckeltal inom ramen för ordinarie tertialrapportering. T.ex. följer nämnden upp resultat av skolenkäten via ordinarie tertialrapportering för 2019, 2020 och 2021. Skolenkäten för gymnasieskolan följs inte upp 2017-2018.

För nämndens mål om måluppfyllelse lämnas bedömningsavsnitt som övergripande redogör för resultatet i verksamhetsberättelser. Här anges inga åtgärder. Det görs dock vid nämndens ekonomiuppföljning. För 2019-2021 noteras att ett arbete pågår med att minska antalet lärare vid gymnasiet.

Avseende resultat av skolenkäten noteras det i verksamhetsberättelse för 2020 och 2021 att det inte framgår någon kommentar vid redogörelse av resultatet. För 2020 anges att indikatorer som hänvisar till en enkätundersökning är svårhanterliga. För 2019 framgår att nämndens trygghetsmål inte är uppnått och att "arbetet behöver fortgå".

3.3. Covid-19 har delvis påverkat studieresultatet

Av verksamhetsberättelse för 2020 och 2021 noteras vidare att majoriteten av undervisningen har bedrivits som distansundervisning. För 2020 uppges Upplands-Brogymnasiet ha en utbildningsskuld som måste hanteras. För 2021 beskrivs det finnas delar av undervisningen som inte fungerar lika bra eftersom eleverna inte är på plats. Effekterna av detta ska nämnden följa upp över tid. Samtidigt beskrivs det finnas elevgrupper, som annars har svårt att vara i skolan, som har gynnats av den digitala undervisningen. Elevernas resultat beskrivs inte generellt vara sämre men det uppges finnas utbildningar där eleverna drabbats hårt.

---

²¹ Här avses ansvarig chef vid förvaltningen.

4. Sammanfattande iakttagelser

Förstudiens syfte har varit att utgöra underlag för revisorernas kommande bedömning om en fördjupad granskning av huruvida gymnasieskolans kvalitet är tillräcklig. Förstudien har som en del i detta kartlagt kvalitetsaspekter utifrån utgångspunkterna resultat, processer och resurser.

Resultatet från externa utvärderingar av gymnasieskolans arbetssätt visar att kommunens förutsättningar, styrning och utveckling av utbildningen följer aktuella föreskrifter. Här noteras dock att den tematiska kvalitetsgranskningen under 2021 synliggjorde att elever vid yrkesprogrammen har en låg reell möjlighet till grundläggande behörighet. Det poängteras att eleverna åläggs ett stort ansvar för att tillgodogöra sig kurser för den grundläggande behörigheten. Vid jämförelse mellan åren, för samtliga program i kommunen, noteras dock en ökning av andelen behöriga elever i Upplands-Bro kommun undantaget läsåret 2020/2021 där andelen sjunker till strax under 2018/2019 års nivå.

I enkätunderlaget noteras att kommunen mäter generellt bättre i relation till jämförbara kommuner men relativt lågt i relation till riket. Särskilt inom områdena studiero och lärare som uppmuntrar eleverna noteras låga resultat.

Vid kostnadsjämförelser mäter kommunen lågt såväl historiskt som vid jämförelse med övriga kommuner. Det noteras att kommunen har högst kostnader för lärverktyg i urvalet. Nettokostnadsavvikelsen visar dock att Upplands-Bro kommun har ett lägre kostnadsläge än statistiskt förväntat. Samtidigt har kommunen en hög lärartäthet och behörigheten är främst sedan 2020 och 2021 i linje med jämförbara kommuner.

Sammantaget innebär huvudmannens ansvar bland annat att fördela resurser och organisera verksamheten samt systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla verksamheten. Här framgår av underlaget att uppföljningen sker löpande via verksamhetsuppföljning, om än primärt via årliga SKA-rapporter.

Med utgångspunkt i förstudiens slutsatser är det vår bedömning att en fördjupad granskning av kommunens kvalitetsarbete inte är nödvändig under 2022. De rekommendationer som Skolinspektionen lämnat bör dock följas upp. Det kan därmed finnas skäl att framgent följa huvudmannens styrning i arbetet.

Upplands-Bro kommun den 15 mars 2022

Tijana Sutalo
EY

5. Bilaga 1

Källförteckning

Dokument:

- ▶ Reglemente för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, UBKFS 2019:21
- ▶ SKA-rapport huvudman, samtliga läsår verksamhetsåren 2017-2021
- ▶ Verksamhetsplaner, tertialrapporter och verksamhetsberättelser 2017-2021
- ▶ Skolinspektionen, beslut 2019-05-15, Dnr 43-2018:11377
- ▶ Skolinspektionen, beslut, 2021-06-24, Dnr 2021:995
- ▶ Statistikunderlag från Kolada, SCB samt Skolverket (Siris)